

## **Mléčná plemena ovcí a jejich využití v ČR**

**Ladislav Štolc, Lenka Nohejlová**

*Česká zemědělská univerzita Praha, Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů, Katedra speciální zootechniky*

Z celkového počtu chovaných ovcí se ve světě dojí cca 10 milionů kusů ovcí. Roční produkce ovčího mléka podle statistik FAO činí zhruba 7,8 milionů tun. Ovčí mléko v Evropě a jeho zpracování na sýry získává stále větší oblibu, zajímavá je i ekonomická výnosnost chovaných dojených plemen ovcí.

V ČR po roce 1990 došlo k výrazné změně užitkového zaměření chovu ovcí (vlna → maso). Výrazně je preferován chov masných a kombinovaných plemen, kde na prvním místě je především masná užitkovost. V našem příspěvku chceme upozornit, že také chov dojných (mléčných) plemen ovcí v ČR může být ekonomicky úspěšný, a která plemena ovcí lze bez problému v naší republice chovat.

Velmi vhodné a pro naše podmínky dobře adaptované mléčné plemeno je *Východofríská ovce (VF)*. Toto plemeno ovcí bylo vyšlechtěno v Německu v oblasti východního Fríska. Plemeno je velkého tělesného rámce, vyznačuje se delší vlnou, neobrostlými končetinami, klabonosou hlavou, je bezrohé, jeho typickým poznávacím znakem je dlouhý, vlnou neobrostlý ocas. Hlava je také neobrostlá, nápadné jsou polosvislé široké uši. Vlnu má polojemnou, sortimentu B/C – C/D, roční stříž potní vlny u bahnic je 4,0 - 5,0 kg, u beranů 5,5 - 6,5 kg, délka 10 – 12 cm, výtěžnost vlny 60 – 65%. Živá hmotnost beranů dosahuje v průměru 85 – 110 kg, bahnic 65 – 75 kg. Plemeno má velmi dobrou plodnost (170 – 200%) a vynikající mléčnou užitkovost – 300 - 400 litrů mléka za rok, je rané, bahnice se vyznačují výbornými mateřskými schopnostmi.

Východofríská ovce je značně rozšířena ve světě, byla používána také při šlechtění řady mléčných plemen ovcí. V ČR jím byly zušlechťovány Valašky a Šumavky. Jehňata se většinou vykrmují do věku 5 měsíců, v této době jsou velmi dobře zmasilá, přírůstek jehňat se pohybuje kolem 200 gramů za den.

Výsledky kontroly mléčné užitkovosti VF v ČR za rok 2004 uvádí následující tabulka:

| Celkový počet kusů | Laktace dny | Mléko kg | Tuk % | Bílkoviny |      | Laktóza % |
|--------------------|-------------|----------|-------|-----------|------|-----------|
|                    |             |          |       | %         | kg   |           |
| 129                | 191         | 271,4    | 5,71  | 5,67      | 15,4 | 4,80      |

Ve světě se chová celá řada vynikajících mléčných plemen ovcí. Pro naše podmínky jsou velmi vhodná francouzská plemena (Limousine, Corze, Manech,

Lacaune a další). Pravděpodobně nejvhodnější by bylo plemeno *Lacoune (Lc)*. Jeho chov se již několik let ověřuje v SR, od roku 2003 také u nás.

Jedná se o nejvýznamnější francouzské mléčné plemeno ovcí s kombinovanou užitkovostí mléko – maso. Je středního tělesného rámce, s mírně klabonosou hlavou, bezrohé, uši jsou dlouhé, vodorovné. Jeho vlna je jemná až polojemná, sortimentu A/B – B/C, s roční stříží u bahnic 1,5 – 2,0 kg, u beranů 2,5 – 3,0 kg. Živá hmotnost beranů je 80-100 kg, bahnic 60-80 kg. Plemeno se vyznačuje velmi dlouhým plodným obdobím (3 bahnění za 2 roky), je velmi rané, vyniká vysokou mléčností a mateřskými schopnostmi. Průměrná délka laktace se pohybuje mezi 6 – 8 měsíci, množství nadojeného mléka 250 – 300 litrů, nejlepší bahnice dojí přes 400 litrů za laktaci. Plemeno se chová v řadě zemí světa buď v čistokrevné formě, nebo se používá k zušlechťování domácích plemen ovcí.

Vzhledem k tomu, že u nás zatím ještě z důvodu nedávného dovozu nejsou k dispozici výsledky kontroly užitkovosti tohoto plemene, uvádíme pro ilustraci hodnoty dosažené v SR za rok 2004:

| Plemeno      | Všech laktací | Mléko litrů | Tuk   |      | Bílkovina |      | Laktóza |      |
|--------------|---------------|-------------|-------|------|-----------|------|---------|------|
|              |               |             | kg    | %    | kg        | %    | kg      | %    |
| Lacaune (Lc) | 219           | 194,08      | 12,92 | 6,70 | 10,36     | 5,41 | 9,06    | 4,64 |
| CxLc         | 136           | 173,35      | 12,89 | 7,45 | 9,76      | 5,65 | 8,15    | 4,69 |
| CxLcxVF      | 202           | 109,63      | 7,84  | 7,20 | 6,17      | 5,67 | 5,21    | 4,73 |

#### Závěr:

V našem příspěvku jsme se pokusili naznačit možnosti využití dvou mléčných plemen ovcí v podmínkách ČR. U plemen chovaných v současné době v ČR je produkce mléka využívána ve většině případů pouze k odchovu jehňat. Množství mléka za laktaci se u nich pohybuje v rozmezí 70 – 160 kg, pro mléčných plemen je to alespoň 200 – 300 kg. Vezmeme-li v úvahu, že z 5 litrů ovčího mléka vyrobíme 1 kg hrudkového sýra, je při současné poptávce po produktech z ovčího mléka a jejich cenách v zájmu mnoha chovatelů ovcí zvážit možnost, nakolik pro ně bude chov mléčných plemen ovcí ekonomicky přínosný.

*Příspěvek vznikl za podpory Výzkumného záměru MSM 6046070901.*